

Hoofdstuk 1.0 Inleiding

De vondst van een foto met daarop de Zwaluw en de notitie 1911, waren voor mij het begin van een speurtocht naar ronde jachten op het Paterswoldsemeer. Beginpunt voor mijn zoektocht waren de studies van Mr.Dr. T. Huitema en Dr. Ir. J. Vermeer die uitgegeven zijn als monografie van de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodempjachten en het boek “het Friese jacht” uit 1992, geschreven door Dr.Ir. J. Vermeer. Dit voor zover ze betrekking hadden op Jan Visser en het Paterswoldsemeer. Beide heren noemen namen van schepen, die gezien de tijd waarin ze op het Paterswoldsemeer rond voeren, ook gefotografeerd moeten zijn. Ze geven er geen foto's of slechts spaarzame informatie over. Er moet meer te achterhalen zijn.

(De Stamboekmonografieën van Mr.Dr. T. Huitema over Visser en de Argo zijn als bijlage achterin dit boek opgenomen).

Toen ik in 2009 na de wedstrijden van Oud Zeilend Hout aan Peter Nannenbergh, voorzitter van VWDTP (Vereniging Watersport de Twee Provinciën), vroeg of hij me informatie kon geven over de geschiedenis van deze zeilvereniging, vertelde hij mij dat in 2011 het eeuwfeest zou worden gevierd. Uit de beginperiode van de vereniging bestaan geen archiefstukken meer. Archiefdelen van latere datum bevinden zich in de Groninger Archieven. Versnipperd bij particulieren zijn nog fragmenten terug te vinden.

De oprichtingsdatum is wel bekend: 3 juli 1911. De statuten werden goedgekeurd bij Koninklijk Besluit nr. 45 op 14 december 1912.

Clubhuis 27 mei 1917. De onverharde weg heette toen nog Kunstweg. Tegenwoordig is dit de Meerweg. Let op de verschillende stand van de vlaggen op het paviljoen en de starttoren. Het clubhuis is ontworpen door architect Jan Kuilen. Zowel paviljoen als Kunstweg (Meerweg) zijn tot stand gekomen mede dankzij bemoeienis van J.E. Scholten. Op de oorspronkelijke foto staat de vlag op het clubhuis niet afgebeeld. Deze is later ingetekend. Foto Kramer. Scan GTC

Naast de zeilvereniging VWDTP heeft de Stichting “Oud Zeilend Hout” sinds haar oprichting ook domicilie bij het Paterswoldsemeer. Deze richt zich op oude, open zeilboten waarin geen wedstrijden meer gezeild worden, zoals de Lark, W-klasse, de 7.10m maar ook de BM en andere types. De Friese jachten zijn een generatie ouder. Vandaar de titel “Ouder Zeilend Hout”.

Het Paterswoldsemeer is voor mij synoniem met de schepen die de vissers en helders er bouwden en verhuurden. Mijn zoektocht naar informatie over de ronde jachten die er gevaren hebben, leverden mij veel meer boten- en andere informatie op.

In mijn verzameling heb ik een kopie van het **“Programma van het Waterfeest te Paterswolde op 18 juni 1911”**. Ik bewaar dit omdat daarin een aantal door Visser gebouwde Friese jachten vermeld worden. Mijn belangstelling gaat in het bijzonder naar dit type schip uit. In mijn collectie, met deze schepen als kern, bevinden zich een dertigtal oude ansichten

van het Paterswoldsemeer waarop deze jachten zijn afgebeeld. Altijd heb ik gedacht dat dit “Waterfeest” samenviel met de oprichting van DTP. Deze veronderstelling heb ik bij moeten stellen.

Ik ben er achter gekomen dat de periode waarin Visser zijn Friese jachten bouwde, en Helder ze vanaf de wal bij het Familiehôtel verhuurde, samenviel met de opkomst van de watersport bij het Paterswoldsemeer. Het bouwjaar van het huidige Friese jacht Froukje en het oprichtingsjaar van het huidige VWDTP zijn hetzelfde, 1911. Het Friese jacht Poseidon is een aantal jaren eigendom geweest van de zeilvereniging.

VWDTP is ontstaan uit een fusie tussen de Vereniging Watersport en Zeilvereniging De Twee Provinciën. In 1974 zijn beide verenigingen gefuseerd en verder gegaan als VWDTP (Vereniging Watersport De Twee Provinciën) de zeilvereniging en het beheer van het Clubhuis kwamen hiermee onder één mantel.

PRIJS 10 CENT.

PROGRAMMA

VAN HET

WATERFEEST

TE

PATERSWOLDE,

OP

ZONDAG 18 JUNI 1911.

CONSENTEN

voor visschen in het Paterswoldsche Meer zijn aan de bekende adressen te verkrijgen tegen ondervermelde vergoedingen:

	Per dag.	Per week.	Per maand.	Per jaar.
1 of 2 hengels of 1 peur	f 0.10	f 0.25	f 0.50	f 1.00
1 sleephengel	- 0.15	- 0.50	- 1.00	- 2.00
1 kruisnet of 1 gebbe . . .	- 0.25	- 0.75	- 1.50	- 3.00
Iedere 50 zetlijnen	- 0.30	- 1.00	- 2.00	- 4.00
„ 100 dobbers	- 0.30	- 1.00	- 2.00	- 4.00
1 of meer aalrepen tot hoogstens 100 hoeken of haken te samen	- 0.30	- 1.00	- 2.00	- 4.00
Iedere 10 twee- of 20 een-vleugelige aalfuiken . .	- 0.50	- 1.50	- 3.00	- 6.00
Tot 100 Meter schakel of blei-, brase- of baarsnet . . .	- 0.50	- 1.50	- 3.00	- 6.00
Alle in het meer geoorloofd vischtuig	- 1.00	- 3.00	- 6.00	- 12.00

H. AALDERINK.

Visser, Helder, hun Friese jachten, hun zeilboten, het Familiehôtel, zeilvereniging “De Twee Provinciën” en het Paterswoldsemeer zijn niet los van elkaar te zien.

Het waterfeest is, zoals het programma laat zien, breed opgezet met een scala aan activiteiten. Er rijden speciale extra tramlijnen voor vervoer van het publiek. Op en bij het water zijn er zeil-, roei-, vis-, en motorbootwedstrijden georganiseerd en er is een speciaal muziekprogramma samengesteld.

Recreatievaart en botenbouw bestonden rond 1900 al bij het Paterswoldsemeer. Het Familiehôtel is er sinds 1888. Begonnen als “Naamloze Vennootschap Hotel en Herstellingsoord Paterswolde”. Het was bedoeld voor degenen die zich de luxe van een vakantie konden veroorloven. Ten behoeve van het personenvervoer wordt op 1 april 1896 de Tramweg-Maatschappij Groningen-Paterswolde-Eelde opgericht. Er worden aandelen van 250 gulden uitgegeven.

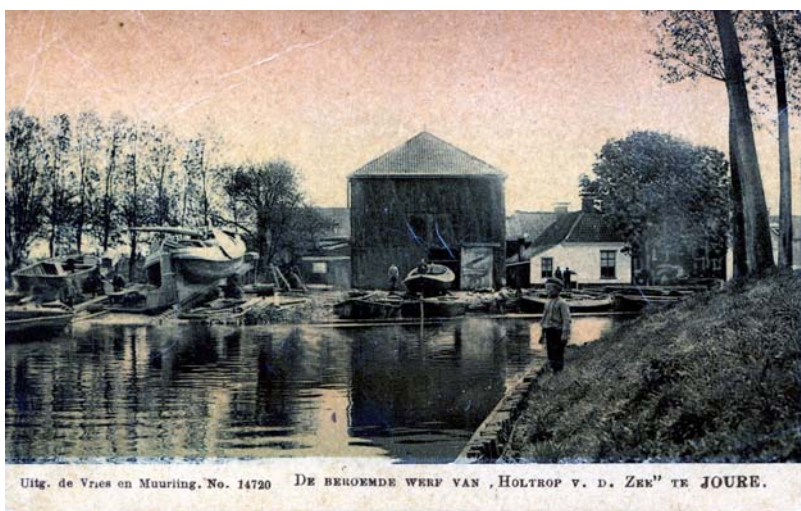

Foto Kramer. Coll. Levert.
De paardentram vervoerde vooral recreanten van en naar Eelde. De reis van Groningen naar Eelde duurde met deze paardentram ca. 1 uur.
Vanaf 1921 werd de tram getrokken door de kleinste en goedkoopste vrachtauto ter wereld, de 1-tons Ford truck, omdat het gebruik van paarden te kostbaar werd. De auto kon 2 tot 3 tramwagens trekken met een snelheid van 20 km/u. en verbruikte slechts 1 liter op 5 km. De benzine kostte slechts een tiende van wat de paarden aan voeding en stalling kostten.
De reistijd naar Eelde was nu nog maar 35 minuten. De Ford trucks kregen dan ook - voor de toegenomen snelheid - toepasselijke namen als Pegasus, Be Quick en De Kilometer-vreter. Een voordeel van de Ford truck was dat in de laadbak fietsen konden worden meegenomen.
In 1929 werden de Ford trucks

vervangen door een busje, waardoor meer passagiers meekonden. In 1938 en 1939 zijn alle stukken overgeschreven t.n.v. de eerste Drentsche Stoomtramweg Maatschappij NV. Af en toe wordt een dergelijk aandeel nog antiquarisch aangeboden.

In 1910 werd het eerste paviljoen aan het meer achter het Familiehôtel gebouwd.

“Buurman” Jacob Helder verhuurde zich als schipper met zeilboot. In 1900 (naar Huitema) kocht hij speciaal hiervoor het vijf jaar oude Friese jacht “Eeltje” van de Jouster scheepsbouwer Eeltje Holtrop van der Zee. In die tijd voer hij vanaf de wal aan het meer

achter het Familiehôtel. Zijn andere buurman en zwager, Jan Visser bouwde op zijn beurt, met dit schip als voorbeeld, een aantal Friese jachten.

Ansicht te dateren voor 1905. Scan en coll. GtC. Een afbeelding van de werf van Holtrop van der Zee uit de periode dat Jacob Helder de “Eeltje” er kocht. Links op de wal een boeier, voor de bouwloods op de wal een Fries jacht.